

JEZIKOVNA POLITIKA

Evropska unija je v prizadevanjih za spodbujanje mobilnosti in medkulturnega razumevanja med prednostne naloge uvrstila učenje jezikov in namenja sredstva številnim programom in projektom na tem področju. Z vidika EU je večjezičnost pomemben sestavni del evropske konkurenčnosti. Zato je eden izmed ciljev jezikovne politike EU, da bi vsak državljan Unije poleg svojega maternega obvladal še dva tuja jezika.

PRAVNA PODLAGA

V Evropi je jezikovna raznolikost življenjsko dejstvo. Jeziki so sestavni del evropske identitete in najbolj neposreden izraz kulture. V Evropski uniji, ki temelji na geslu „zdržena v raznolikosti“, je zmožnost sporazumevanja v več jezikih dragoceno orodje tako za posameznike kot za organizacije in podjetja. Jeziki so tudi bistvenega pomena pri spoštovanju kulturne in jezikovne raznolikosti v Uniji.

Spoštovanje jezikovne raznolikosti je temeljna vrednota Evropske unije, tako kot spoštovanje posameznika in odprtost do drugih kultur. To je zapisano tudi v preambuli Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ki govori o zajemanju navdiha iz kulturne, verske in humanistične dediščine Evrope in izraža zavezanost načelom svobode, demokracije in spoštovanja človekovih pravic. Člen 2 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) pripisuje velik pomen spoštovanju človekovih pravic in nediskriminacije, v členu 3 pa je navedeno, da Unija spoštuje svojo bogato kulturno in jezikovno raznolikost. V členu 165(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) je poudarjeno, da je eden od ciljev dejavnosti Unije tudi razvijanje evropske razsežnosti v izobraževanju, zlasti s poučevanjem in razširjanjem jezikov držav članic, pri čemer je treba popolnoma upoštevati kulturno in jezikovno raznolikost (člen 165(1) PDEU).

Listina EU o temeljnih pravicah, ki je bila sprejeta leta 2000 in je z Lizbonsko pogodbo postala tudi pravno zavezujoča, prepoveduje diskriminacijo na podlagi jezika (člen 21) in Unijo zavezuje k spoštovanju jezikovne raznolikosti (člen 22).

Prva uredba iz leta 1958, v kateri so določeni jeziki, ki so se uporabljali v nekdanji Evropski gospodarski skupnosti^[1], je bila s pristopom vsake nove države članice v EU spremenjena, tako da skupaj s členom 55(1) PEU določa uradne jezike Unije^[2]. Na

[1]UL L 17, 6.10.1958, str. 385.

[2]Unija ima 24 uradnih jezikov: to so angleščina, bolgarščina, češčina, danščina, estonščina, finščina, francoščina, grščina, hrvaščina, irščina, italijanščina, latvijščina, litovščina, madžarščina, malteščina, nemščina, nizozemščina, poljščina, portugalsčina, romunščina, slovaščina, slovenščina, španščina in švedščina.

podlagi člena 24 PDEU ima vsak državljan EU pravico pisati vsaki instituciji ali organu EU v enem od teh jezikov in prejeti odgovor v istem jeziku.

CILJI

Jezikovna politika EU temelji na spoštovanju jezikovne raznolikosti v vseh državah članicah ter na vzpostavljanju medkulturnega dialoga v vsej Uniji. EU vzajemno spoštovanje v praksi udejanja tako, da spodbuja poučevanje in učenje tujih jezikov in mobilnost vsakega državljana s posebnimi programi za izobraževanje in poklicno usposabljanje. Znanje tujih jezikov velja za eno temeljnih veščin, ki jo mora osvojiti vsak državljan EU, če želi izboljšati svoje izobraževalne in zaposlitvene možnosti. EU sodeluje z državami članicami tudi pri zaščiti manjšin na podlagi Evropske listine Sveta Evrope o regionalnih ali manjšinskih jezikih.

Komisija je v svojem prispevku k socialnemu vrhu, ki je potekal 17. novembra 2017 v Göteborgu, predstavila zamisel o evropskem izobraževalnem prostoru, v katerem naj bi do leta 2025 postalo povsem običajno, da naj bi človek poleg maternega jezika obvladal še dva (COM(2017)0673). Komisija je po tem srečanju objavila predlog za priporočilo Sveta o celostnem pristopu k poučevanju in učenju jezikov (COM(2018)0272).

DOSEŽKI

A. Razvoj politike in podpora raziskavam o jezikih

1. Primerljivost podatkov o jezikovnih kompetencah

Komisija je leta 2005 objavila sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu o evropskem kazalniku jezikovnih kompetenc ([COM\(2005\)0356](#)), s katerim naj bi v vseh državah članicah merili splošne jezikovne kompetence. Okvir zanj je Komisija predstavila v sporočilu, sprejetem 13. aprila 2007 ([COM\(2007\)0184](#)). V prvem sporočilu iz leta 2005 je navedla, da je namen kazalnika izmeriti splošne kompetence v tujih jezikih v vseh državah članicah. S pomočjo tega kazalnika bo zaradi primerljivih podatkov o jezikovnih kompetencah v vseh državah članicah mogoče ugotavljati, ali ukrepi za uresničitev formule „materni jezik + dva tuja“ resnično delujejo. Ustanovljen je bil svetovadni odbor, ki je leta 2011 predstavil rezultate prve raziskave, kjer se je pokazalo, da je treba strategijo za učenje jezikov v šolah bolje izvajati.

2. ECML in Mercator

Evropska unija podpira dve raziskovalni središči za jezike: Evropski center za moderne jezike (ECML) in Evropski raziskovalni center za večjezičnost in učenje jezikov (Mercator). ECML spodbuja odličnost in inovacije pri poučevanju jezikov ter Evropejcem pomaga pri učinkovitejšem učenju jezikov. Njegova glavna cilja sta pomagati državam članicam pri izvajanju učinkovitih politik za poučevanje jezikov s poudarkom na učenju in poučevanju jezikov, spodbujanju dialoga in izmenjavi dobre prakse ter podpreti omrežja in raziskovalne projekte, povezane s temi programi. Mercator je del omrežja petih raziskovalnih in dokumentacijskih centrov in je specializiran za regionalne in manjšinske jezike v Evropski uniji.

3. Evropski magisterij iz prevajalstva

Evropski magisterij iz prevajalstva je znak kakovosti za univerzitetne prevajalske programe, ki izpolnjujejo dogovorjene poklicne standarde in tržne zahteve. Njegov glavni cilj je izboljšati kakovost usposabljanja prevajalcev in pridobiti visoko usposobljene ljudi za delo prevajalcev v EU. Namen evropskega magisterija iz prevajalstva je dvigniti ugled prevajalskega poklica v EU.

B. Akcijski programi

1. Program Erasmus+

[Erasmus+](#) je program EU za izobraževanje, usposabljanje, mlade in šport za obdobje 2014–2020. Njegova posebna cilja sta tudi učenje jezikov in jezikovna raznolikost. [V vodniku po programu Erasmus+ 2019](#) je zapisano, da je cilj uvedenih priložnosti, ki ponujajo jezikovno podporo, narediti mobilnost učinkovitejšo in uspešnejšo ter izboljšati učni uspeh in s tem prispevati k posebnemu cilju programa (str. 10). Prek [spletne jezikovne podpore Erasmus+](#) je sodelujočim v ukrepih za mobilnost na voljo pomoč pri učenju jezika države gostiteljice. Erasmus+ spodbuja tudi sodelovanje za inovacije in izmenjavo dobre prakse s pomočjo strateških partnerstev na področju poučevanja in učenja jezikov. Poleg tega se lahko po potrebi zagotovijo finančna sredstva za jezikovno podporo za upravičence partnerstev, ki pripravljajo dolgoročne dejavnosti usposabljanja in poučevanja za osebje, mladinske delavce in učence. Program Erasmus+ vsako leto financira tudi številne projekte za podporo poučevanju in učenju znakovnih jezikov ter za ozaveščanje o jezikovni raznolikosti in zaščito manjšinskih jezikov.

Maja 2018 je Komisija objavila [predlog](#) o nasledniku tega programa za obdobje 2021–2027 ([COM\(2018\)0367](#)), s čimer je sledila svojim napovedim iz Göteborga leta 2017. S predlogom želi izboljšati učenje jezikov, zlasti z razširjeno uporabo spletnih orodij. V okviru prvega ključnega ukrepa bo program podpiral priložnosti za učenje tujih jezikov, med drugim tudi z dejavnostmi za podporo mobilnosti.

2. Program Ustvarjalna Evropa

V okviru programa Ustvarjalna Evropa, točneje njegovega [podprograma Kultura](#), se zagotavlja pomoč za prevajanje knjig in rokopisov.

3. Evropski dan jezikov

Zaradi velikega uspeha evropskega leta jezikov leta 2001 sta se Evropska unija in Svet Evrope odločila za praznovanje evropskega dneva jezikov vsako leto 26. septembra, in sicer z najrazličnejšimi prireditvami, ki spodbujajo učenje jezikov v vsej Uniji. Ta dejavnost je namenjena ozaveščanju državljanov o številu jezikov v Evropi in vzbujanju zanimanja za učenje jezikov.

4. Evropsko jezikovno priznanje

[Evropsko jezikovno priznanje](#) podeljuje Komisija, da bi spodbudila nove pobude pri poučevanju in učenju jezikov, nagradila nove metode poučevanja jezikov in ozaveščala o regionalnih in manjšinskih jezikih. Priznanje se podeljuje projektom iz sodelujočih držav za najbolj inovativen projekt učenja jezikov, osebo z največjim napredkom pri učenju tujih jezikov in najboljšega učitelja jezika.

5. Projekt Juvenes Translatores

Komisija vsako leto podeli nagrado Juvenes Translatores za najboljši prevod 17-letnega dijaka iz držav članic. Jezik izvirnika in prevoda je lahko kateri koli uradni jezik Evropske unije.

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

A. Jezikovna raznolikost

Najprej je treba poudariti, da Evropski parlament izvaja popolno politiko večjezičnosti, kar pomeni, da so vsi jeziki EU enako pomembni. Vsi parlamentarni dokumenti se prevedejo v vse uradne jezike Unije in vsak poslanec Evropskega parlamenta prosto izbira, v katerem od njih bo govoril.

Parlament je v svoji resoluciji z dne 24. marca 2009 o večjezičnosti: prednost Evrope in skupna zaveza^[3] izrazil podporo politikam EU na področju večjezičnosti ter pozval Komisijo, naj pripravi ukrepe za spodbujanje jezikovne raznolikosti.

28. marca 2019 je sprejel program Ustvarjalna Evropa za obdobje 2021–2027^[4]. V členu o ciljih programa je poudaril, da je treba upoštevati „posebnosti različnih držav, vključno z državami ali regijami s posebnimi geografskimi ali jezikovnimi razmerami“. Dodal je tudi posebno določbo o podpiranju podnaslavljanja, sinhronizacije in zvočnega opisa avdiovizualnih vsebin, da bi spodbudili mednarodno prodajo in kroženje nenacionalnih evropskih del na vseh platformah.

Leta 2018 je odbor Parlamenta za kulturo in izobraževanje pripravil samoiniciativno poročilo z naslovom Enakopravnost jezikov v digitalni dobi – projektu o človeških jezikih naproti, in sicer na podlagi [študije](#) z enakim naslovom, ki jo je dal pripraviti parlamentarni odbor za prihodnost znanosti in tehnologije. Na plenarnem zasedanju je 11. septembra 2018 sprejel resolucijo o enakopravnosti jezikov v digitalni dobi^[5]. V tej resoluciji je pozval Komisijo, naj oceni najprimernejše načine za doseganje jezikovne enakopravnosti v digitalni dobi ter oblikuje trdno in usklajeno strategijo za večjezičen enotni digitalni trg. Evropski parlament že od leta 2007 vsako leto podeli [filmsko nagrado Lux](#). Trije filmi finalisti so podnaslovljeni v 24 uradnih jezikov Evropske unije.

B. Podpora manjšinskim jezikom

Parlament je 23. novembra 2016 sprejel resolucijo o znakovnih jezikih in poklicnih tolmačih za znakovni jezik^[6]. Z njo je želel poudariti, da mora biti gluhim, gluho-slepim in naglušnim državljanom zagotovljen dostop do enakih informacij in komunikacije kot slišočim, in sicer s tolmačenjem za znakovni jezik, podnaslavljanjem, samodejnim zapisom govora ali drugimi oblikami komuniciranja, tudi z govornimi tolmači. V resoluciji je bilo ugotovljeno, da institucije EU že skrbijo za dostopnost svojih javnih prireditev in sej parlamentarnih odborov.

---

[3]UL C 117 E, 6.5.2010, str. 59.

[4]Sprejeta besedila, P8_TA(2019)0323.

[5]Sprejeta besedila, P8_TA(2018)0332.

[6]UL C 224, 27.6.2018, str. 68.

Evropski parlament je leta 2013 sprejel resolucijo o ogroženih evropskih jezikih in jezikovni raznolikosti v Evropski uniji^[7], v kateri je pozval države članice, naj več pozornosti namenijo ogroženim evropskim jezikom ter naj se zavežejo varovanju in spodbujanju raznolikosti jezikovne in kulturne dediščine Unije.

Odbor za kulturo in izobraževanje je v imenu Parlamenta naročil študijo z naslovom Manjšinski jeziki in izobraževanje: najboljša praksa in pasti. Objavljena je bila v začetku leta 2017 in na podlagi 13 študij primerov preučuje položaj manjšinskih jezikov v izobraževanju.

Parlament je 7. februarja 2018 sprejel resolucijo o varstvu in nediskriminaciji manjšin v državah članicah EU^[8]. V njej spodbuja države članice, naj zagotovijo pravico do uporabe manjšinskih jezikov in naj varujejo jezikovno raznolikost Unije. Zavzema se, da je treba v skupnostih, ki nimajo samo enega uradnega jezika, spoštovati jezikovne pravice, in poziva Komisijo, naj bolj spodbuja učenje in uporabo regionalnih in manjšinskih jezikov.

Pierre Hériard
05/2019

---

[7]UL C 93, 9.3.2016, str. 52.

[8]UL C 463, 21.12.2018, str. 21.

